

hasonló kezdeményezést (feltehetőleg a romániai magyarok státusának kivizsgálását illetően). A megtorlásokkal való burkolt fenyegetőzés pedig szerintük pusztán azt a célt szolgálja, hogy a románoknak az ottani magyar kisebbséggel szemben tervbe vett akcióit előre igazolja.³⁷

A kuratórium ezeken a diplomáciai csatornákon nem ért el kézzelfogható eredményeket. Mindinkább nyilvánvalóvá vált, hogy az észak-erdélyi zsidók sorsa – éppúgy, mint a nácik és nyilasok kezében lévő összes bajtársaiké – a szövetségesek katonai sikerein múlik. Ezért a kuratórium inkább a romániai menekültek és a felszabadított területeken talált zsidók megsegítésére összpontosította figyelmét. Munkájához támogatást kapott a Joínttól, a Nemzetközi Vöröskereszttől és a román kormánytól. Amikor az egyesített szovjet–román seregek Magyarország, Csehszlovákia és Lengyelország jelentős részét felszabadították már, a román kormány különvonalat bocsátott a kuratórium rendelkezésére a náci táborokból szabadult zsidók hazatelepítéséhez.³⁸ 1945 tavaszán és nyarán a kuratórium támogatást nyújtott Magyarországra, Lengyelországra és Csehszlovákia felszabadított zsidó közösségeinek is.³⁹

Szlovákia: a zsidóüldözés úttörője

Románián kívül, legalábbis egy ideig, a magyar zsidók egyetlen lehetséges menedéke Szlovákia volt. Szlovákia mint a Harmadik Birodalom kreálta lojális szövetséges az elsők között követte a zsidókérdésben a náci irányelveket.⁴⁰ Alighogy 1939 márciusában megalakult a „független” szlovák állam, az új külügyminiszter, dr. Ferdinánd Durcansky nyomban biztosította Hermann Göringet afelől, hogy a zsidókkal szemben ugyanolyan bánásmódot fognak alkalmazni, mint a németek. A „zsidókérdés megoldása” az új kormány egyik legfőbb feladata lett.⁴¹ A kormány politikájára ebben a tekintetben – egyébként minden más tekintetben is – befolyással, sőt meghatározó befolyással bírt a pozsonyi német követség, amely előbb Manfred von Killinger (1939. március–1941. január), majd Hanns Elard Ludin vezetése alatt működött. A követség zsidóügyi szakértője Dieter Wisliceny SS-Hauptsturmführer volt, aki 1940. szeptember 1-jén érkezett Pozsonyba. Wisliceny az Eichmann-Sonderkommando egyik vezetőjeként fontos szerepet játszott Szlovákia, Görögország és Magyarország zsidóinak likvidálásában.

A zsidóellenes hadjárat Szlovákiában röviddel az új állam megalakulása után, a zsidónak tekintendő személyek körét meghatározó rendelet kibocsátásával kezdődött (1939. április 18.). Ez a definíció, amely dr. Bernhard Lösenernek az 1935-ös nürnbergi törvényekbe beépített felfogását tükrözte, később része lett az ún. *Zsidókódexnek* (*Zidovsky kodex*;